

ODLOČNA ZAHTEVA

Borislav Pekić: ODLOČNA ZAHTEVA
(slovenska praizvedba)

Uslužbenka	Bernarda Oman
Stranka	Jože Vunšek
Šefica	Alenka Bole-Vrabec
Defektologinja	Breda Žumer
Sociologinja	Jelka Štular
Kriminologinja	Biba Uršič
Statistikologinja	Tina Primožič
Uslužbenec	Iztok Alidič
Hišnik	Tine Oman

Prevod in režija	Tone Peršak
Scena in kostumi	Marjan Kravos
Svetovalec zapantomimo	Andres Valdes
Lektor	Ludvik Kaluža

Vodja predstave	Ronald Primožič
Šepetalka	Milada Varacha
Odrski mojster	Bruno Grašič
Razsvetljava	Drago Cerkovnik

O uprizarjanju Odločne zahteve

Vsebino Odločne zahteve je mogoče povzeti v enem stavku: V neko administrativno ustanovo pride stranka in uslužbenci ustanove nikakor ne uspejo dognati, kaj stranka želi (prosi, zahteva), tako da stranka navsezadnje umre, ne da bi administracija ugotovila, v čem je bila njena zahteva. Tema besedila je potemtakem vedno aktualno in nerazrešljivo nasprotje med posameznikom in birokracijo (državnim aparatom itn.). Idejo ali sporočilo lahko glede na konec, ko uslužbenke ob mrtvi stranki ugotavljajo, da smrt stranke sploh ni važna, in da je pomembno le to, da doženejo zahtevo stranke, opredelimo kot nehumanost, odtujenost birokracije, za katero je človek posameznik zgolj številka ali abstraktna zadeva. Nekoliko bolj se zaplete stvar, ko začnemo razmišljati o žanrsko-stilni opredelitvi besedila. Stranka, ki se nikakor ni uspela sporazumeti (hotenje) z birokracijo, na koncu umre (propade). To priča, da je izhodiščna situacija tragična. Toda druga obeležja te situacije (dialog, interpretiranje strankine zahteve, značaji itn.) izpričujejo neke vrste komičnost. Lahko bi potemtakem govorili o tragikomediji. Vendar nam tak sklep preprečuje dvoje dejstev. Za tragikomedijo je običajno značilen srečen (spraven) konec. Komičnost Odločne zahteve ni povsem običajna in nikakor se je ne da uskladiti z Aristotelovo definicijo komičnega kot grdega, vendar ne nevarnega, niti z Bergsonovo ali katero od drugih opredelitev komike. Gre namreč za smešnost, ki dopušča tudi nevarnost (odtujenost, nesrečo itn.). Ta smešnost je v omejenosti in zaslepljenosti birokracije, nevarnost v tem, da ta birokracija človeka vendarle v celoti obvlada (tudi pripadnika birokracije!). Nadaljnje posebno obeležje daje razmerju birokracija—posameznik dejstvo, da so na strani birokracije same ženske, medtem ko je posameznik nem moški. Tu gretorej za na poseben način poudarjene in celo do neke mere popačene (zaradi razvidnosti) značilnosti osnovne situacije. Vse to (tragičen konec in smešnost, popačenost in absurdnost situacije itn.) navaja v sklep, da gre za grotesko, ki je po mnenju nekaterih teoretikov v sodobni dramatik in v svetu, v katerem tragedija ni več možna, edina primerna zamenjava zanjo. Ta groteska ima, ob satiričnosti kot dodatni razsežnosti, v glavnem vse lastnosti, ki so značilne za reprezentativna besedila te vrste (Beckett: »Čakajoč na Godota«, »Konec igre«, Genet: »Balkon«, Mrožek: »Tango«, Grombrowicz: »Svatba«, »Opereta« itd.), le da so seveda nekatere bolj, druge manj poudarjene.

Ta dognanja o besedilu so bila potemtakem med osnovnimi izhodišči v začetku dela. Pomenila so zorni kot, oz. stališče, s katerega skušamo prikazati — motriti svet znotraj naše uprizoritve. Da bi bilo to mogoče, je seveda v delovnem procesu treba ves čas imeti pred očmi tudi celoto oziroma čim več plasti življenja (stvarnosti) nasploh. To pomeni, da je treba plast pomenov, plast predstavljene predmetnosti in plast metafizičnih kvalit (Ingarden) oblikovati tako, da ob konkretnem pomenu, ki izhaja iz neposredne vidno-slišne upodobitve abstraktnega pomena, zapisanega v besedilu, nova čutna podoba omogoča dodatne pomene in asociacije, ki so bolj univerzalnega pomena in značaja in omogočajo določeno sklepanje o svetu v celoti. Postopki, s katerimi to dosegamo, so različni: Oblikovanje mizanscenskih situacij, ki imajo metaforično-parabolični značaj, oblikovanje prostora (scene) tako, da na poseben način izraža določeno mnenje o svetu (npr. omejenost in prosojnost), oblikovanje kostumov (asociacija na uniformnost) itn.

Vsi ti postopki so seveda sedaj, ko to pišem, še v teku, zato na v začetku zastavljeno vprašanje o nastajanju uprizoritve tokrat še ni mogoče odgovoriti v celoti. Tu so navedena le načelna izhodišča in tiste prvine, ki so doslej že vsaj skoraj do kraja doggnane...

Tone Peršak

Odlomki iz kritik ob naši uprizoritvi Šeligove »Svatbe«

»Navzlic nedvomno sijajni domiselnosti je bila teatralika tu in tam (posebej v drugem delu predstave) nemara preveč opojena sama s seboj, vendar s svojo globalno mislijo — izraženo pač v specifični, slikoviti in agresivni govorici rafiniranih odrskih senzacij — gotovo v zanesljivem sozvočju z neizprosno zahtevnostjo in konsekventnostjo Šeligovega besedila.«
(Andrej Inkret, TELEKS)

»Programski koraki Prešernovega gledališča v Kranju zdaj že v resnici odmevajo v najširši slovenski gledališki prostor. Še malo, pa se bomo začeli spraševati, kaj in koliko mu manjka, da se okliče za (novo, obnovljeno?) poklicno gledališče. Če nič drugega, je postalo pravcata krstilnica dramskih besedil... Igralski dosežki so kdaj pa kdaj dobredno švigali z odra. Janez Hočevar je Shizifrenika dognal do nekaterih čisto novih igralskih razsežnosti, ki so z jasnimi odtenki zdaj razkrivale resonerja zdaj zabrisovale njegova zlobna početja. Ciganke ne bi mogla bolje odigrati nobena Ivanka Mežanova. Lenka je bila menda napisana za Mileno Zupančičevo, z Jurijem pa je Ivo Ban odprl nekaj novih igralskih predalov. Majda Kohkova se je morala zaradi Taje hudo naprezati, Alji Tkačevi pa je bilo treba plastiti vlogo (Korbarjeva) kot nobenemu drugemu. Dare Ulaga se je temno pogrezal v vlogo Grobarja. Jože Kovačič in Tine Oman sta izrabila priložnost, da sta bila z Žagarjem oziroma Miličnikom enakovredna partnerja profesionalnim kolegom...«(Janez Zadnikar, DELO)

»'Svatba' je izjemno zahtevna gledališka predstava, radikalna v spraševanju človekove usode in v svojem gledališkem izrazu, ki prepričljivo uveljavlja izjemno ustvarjalno moč Jovanovičevega razumevanja teatra.«

(Jernej Novak, LJUBLJANSKI DNEVNIK)

»To besedilo je v Prešernovem gledališču v Kranju razvila v uprizoritev skupina, ki so jo postavljali poleg dveh domačih igralcev... gostujoči ljubljanski ustvarjalci..., kar pomeni zanimivo novost in dragocen poskus preseganja zaprtosti naših gledaliških institucij.«

(Lojze Smasek, VEČER)

USPEŠNO GOSTOVANJE PG NA POLJSKEM

V prvi polovici decembra 1980 je Prešernovo gledališče gostovalo z uspešno uprizoritvijo »ČAKAJOČ NA GODOTA« S. Becketta, v režiji Franceta Jamnika, na gledališkem festivalu v mestu Dabrowie Górniczej na Poljskem. Gledališče je za predstavo v celoti dobilo posebno priznanje, igralci Jože Kovačič, Miha Krišelj, Tone Oman in Jože Vunšek pa so za svoje kreacije v predstavi dobili denarne nagrade.

SEVERJEVE NAGRADE

Lanskega decembra so v Škofji Loki že desetič podelili Severjeve nagrade. Za svoje celotno uspešno gledališko delo je Severjevo nagrado dobil tudi igralec Igralske skupine PG TINE OMAN.

PREŠERNOVE PLAKETE

Letošnjo Veliko Prešernovo plaketo je za svoje intenzivno gledališko delo dobila celotna igralska skupina Prešernovega gledališča.

Male Prešernove plakete pa so za svoje delo v igralski skupini PG dobili: TINA PRIMOŽIČ, JELKA ŠTULAR in JANEZ DOLINAR.

**Statistični pregled predstav
Prešernovega gledališča v sezoni 1979/80**

Predstava	število doma	ponovitev na gostovanjih	skupaj
P. Kozak AFERA (ponovitev)	3	6	9
A.T. Linhart TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI	15	3	18
S. Beckett ČAKAJOČ NA GODOTA	10	6	16
I. Mrak: VAN GOGHOV VIDOVI PLES	8	1	9
S. Makarovič SAPRAMIŠKA (ponovitev)	5	—	5
M.C. Machado MALA ČAROVNICA, KI NI MOGLA BITI ZLOBNA	16	—	16
D. Ahačič MOLIERE ZA MLADE	13	4	17
J. Jaroš GAŠPERČEK SI DOM GRADI (ponovitev)	—	1	1
Exupery — Rooss MALI PRINC (ponovitev)	1	2	3
Z. Florijan TOBIJA	7	6	13
J. Streda PRAVLJICA O RDEČI KAPICI (ponovitev)	6	29	35
F.X. Kroetz ODSTREL skupna predstava s SNG Drama Ljubljana)	8	1	9
	92	59	151

33 ponovitev je imelo v organizaciji Prešernovega gledališča **14** različnih gostovalnih predstav.

V sezoni 79/80 je bilo v Prešernovem gledališču tudi 11 raznih negledaliških prireditev.

Igralski nastopi v sezoni 1979/80

Ime in priimek, vloga (predstava) — število nastopov, skupno število nastopov

1. **Marko Ambrož**, Peter (Mala čarovnica) — 4, **4 nastopi**
2. **Iztok Alidič**, Gašper (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 18, Berals, Kleont, Sganarel (Moliere za mlade) — 17, **35 nastopov**
3. **Aienka Bole-Vrabec**, Madame (Van Goghov Vidov ples) — **9 nastopov**
4. **Karel Brišnik**, Vincenc van Gogh (Van Goghov Vidov ples) — **9 nastopov**
5. **France Černe**, Komandant (Afera) — 9, **9 nastopov**
6. **Dušan Čipe**, Tonček (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 18, **18 nastopov**
7. **Dejana Demšar**, Marijana (Moliere za mlade) — 17, **17 nastopov**
8. **Janez Dolinar**, Kristjan, Oficir (Afera) — 9, Zmešnjava (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 9, **18 nastopov**
9. **Mirjana Erlah**, učenka (Mala čarovnica) — 16, **16 nastopov**
10. **Liljana Gantar**, Igralka (Saprarniška) — 5, **5 nastopov**
11. **Alenka Hain**, Igralka (Saprarniška) — 5, Rožica (Mala čarovnica) — 16, **21 nastopov**
12. **Nataša Herlec**, Vrtnica, Kača (Mali princ) — 3, igralka (Tobija) — 12, **15 nastopov**
13. **Tomaz Hrčar**, Pilot (Mali princ) — 3, igralec (Tobija) — 12, **15 nastopov**
14. **Dunja Jekovec**, igralka (Saprarniška) — 5, Bodeča neža (Mala čarovnica) — 16, Nikolaja (Moliere za mlade) — 17, **38 nastopov**
15. **Vesna Jevnikar**, Saprarniška (Saprarniška) — 5, **5 nastopov**
16. **Boštjan Jordan**, Peter (Mala čarovnica) — 12, **12 nastopov**
17. **Miran Kenda**, Komisar (Afera) — 9, **9 nastopov**
18. **Irena Konent**, Mušnica (Mala čarovnica) — 16, **16 nastopov**
19. **Jože Kovačič**, Bernard (Afera) — 9, Pozzo (Čakajoč na Godota) — 16, Žužek (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 18, **43 nastopov**
20. **Franci Kranjec**, Čarovnik (Mala čarovnica) — 16, **16 nastopov**
21. **Miha Krišelj**, Lucky (Čakajoč na Godota) — 16, Budalo (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 16, **34 nastopov**
22. **Tomaz Kurat**, Mali princ (Mali princ) — 3, deček (Čakajoč na Godota) — 16, igralec (Tobija) — 12, **31 nastopov**
23. **Branko Lotrič**, Kopriva (Mala čarovnica) — 16, **16 nastopov**
24. **Barbara Lapajne**, Dorimena (Moliere za mlade) — 17, **17 nastopov**
25. **Vesna Lubej**, učenka (Mala čarovnica) — 16, **16 nastopov**
26. **Helena Malnar**, Lisica, Puščavska cvetica (Mali princ) — 3, igralka (Tobija) — 12, **15 nastopov**
27. **Branko Miklavc**, dr. Gachet (Van Goghov Vidov Ples) — 9, **9 nastopov**

28. **Mojca Merlak**, igralka (Sapramiška) — 5, Belina, Šarlota (Moliere za mlade) — 17, **22 nastopov**
29. **Tine Miklavčič**, Borec (Afera) — 9, **9 nastopov**
30. **Jože Mohorič**, Borec, Oficir (Afera) — 9, Zmešnjava (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 9, **18 nastopov**
31. **Bernarda Oman**, Maturina, Toinneta (Moliere za mlade) — 17, **17 nastopov**
32. **Edka Oman**, igralka (Gašperček si dom gradi) — 1, **1 nastop**
33. **Tine Oman**, igravec (Gašperček si dom gradi) — 1, Pravljijačar (Rdeča kapica) — 35, Márcel (Afera) — 9, Estragon (Čakajoč na Godota) — 16, Baron (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 18, **79 nastopov**
34. **Mirjan Pavec**, učenka (Mala čarovnica) — 16, **16 nastopov**
35. **Kondi Pižorn**, Marfurius, Argan, Sganarel (Moliere za mlade) — 17, **17 nastopov**
36. **Duša Repinc**, igralka (Rdeča kapica) — 35, igralka (Tobija) — 1, **36 nastopov**
37. **Miloš Rooss**, Svetilničar, Domišljavec (Mali princ) — 3, igravec (Tobija) — 12, **13 nastopov**
38. **Tone Strlič**, Borec (Afera) — 9, Doktor Purfon, Don Juan (Moliere za mlade) — 10, **19 nastopov**
39. **Polona Sosič**, Pasja taca (Mala čarovnica) — 16, **16 nastopov**
40. **Jana Štefe**, Ciganka, Lucila (Moliere za mlade) — 17, **17 nastopov**
41. **Milan Štefe**, Strahec (Sapramiška) — 5, Kovič, Valer (Moliere za mlade) — 17, **22 nastopov**
42. **Jelka Štular**, Jerca (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 18, **18 nastopov**
43. **Martina Štern**, Nežka (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 18, **18 nastopov**
44. **Dani Topoš**, Ciganka, Dorina (Moliere za mlade) — 17, **17 nastopov**
45. **Tomaz Pipan**, Theo van Gogh (Van Goghov Vidov ples) — 9, **9 nastopov**
46. **Pavle Rakovec**, Paul Gauguin (Van Goghov Vidov ples) — 9, **9 nastopov**
47. **Marinka Štern**, Rachel (Van Goghov Vidov ples) — 9, **9 nastopov**
48. **Uroš Trefalt**, Kralj, Geograf (Mali princ) — 3, Tobija (Tobija) — 12, Doktor Purgon, Don Juan (Moliere za mlade) — 7, **22 nastopov**
49. **Brigita Urbanc**, igralka (Sapramiška) — 5, Stara čarovnica (Mala čarovnica) — 16, **21 nastopov**
50. **Biba Uršič**, Rozala (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 18, **18 nastopov**
51. **Marja Vehovec**, igralka (Sapramiška) — 5, **5 nastopov**
52. **Anita Veternik**, igralka (Sapramiška) — 5, **5 nastopov**
53. **Cic Vidic**, Borec (Afera) — 9, **9 nastopov**
54. **Jože Vunšek**, Simeon (Afera) — 9, Vladimir (Čakajoč na Godota) — 16, Matiček (Ta veseli dan ali Matiček se ženi) — 18, **43 nastopov**
55. **Metka Zaletel**, Rožič (Mala čarovnica) — 4, **4 nastope**

Prešernovo gledališče Kranj — sezona 80/81

Gledališki list št. 7. Izdajatelj Prešernovo gledališče Kranj, predstavnik J. Kurat, urednik M. Logar, oblikovalec gledališkega lista in plakata J. Jančič.

Tiskarna KRESIJA

Oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov z odločbo republiškega komiteja za kulturo, št. 4210—263/77.

